

Screening går ut på att testa personer som kan vara i riskzonen för tidiga stadier av en sjukdom innan de har några symtom och ge dem möjlighet till en beprövad behandling. För att screening ska löna sig måste den:

- vara tillförlitlig på att upptäcka sjukdomen i ett tidigt skede
- vara enkel och tillgänglig för befolkningen
- överlag göra mer nytta än skada för personer som tar del

Varför lungcancerscreening?

De överlägset bästa resultaten vid behandling av lungcancer beror på att man upptäcker sjukdomen så tidigt som möjligt. De tidiga stadierna av lungcancer kan innebära få symtom, vilket gör screening till ett praktiskt sätt att upptäcka lungcancer så tidigt som möjligt. De flest som undersöks har inte lungcancer.

Hur görs lungcancerscreening?

Nuvarande praxis använder en låg dos datortomografi (kallas även lågdos CT eller LDCT - Low Dose Computerised Tomography). Detta är speciella apparaten som bara behöver en låg dos strålning för att ta en serie av bilder inuti kroppen och bygga upp en tredimensionell bild som kan användas för korrekt diagnos.

De senaste LDCT-apparaterna gör det möjligt att ta dessa bilder mycket snabbt (ett andetag). Bilderna är tillsammans tillräckligt tydliga för att man ska kunna identifiera även mycket små tumörer.

Fungerar screening?

Det första viktiga beviset kom från National Lung Cancer Screening Trial (NLST) i USA och publicerades 2013. Man fann att LDCT kunde rädda en person på fem som dog av lungcancer.

Om lungcancer upptäcks är den oftast i ett tidigt stadium (kallas också stadium I) och om man har det kommer det sannolikt räcka med att operera, med mycket bättre resultatet än i annat fall.

Vem blir testad?

Även om riktlinjerna kan variera från land till land är screening oftast fokuserad på, t.ex., dem som löper hög risk att få lungcancer, som är:

- i allmänt god form
- symtomfri
- 55 - 74 år
- nuvarande rökare eller någon som slutat röka de senaste 15 åren

Det finns andra faktorer som gör att man passar i screening-kategorin, vilket beror på inställningen till screening i landet man bor i och kan påverkas av om man har lungcancer i familjen, har haft en andningssjukdom tidigare eller om man har exponerats för asbest.

Prata med din läkare om du är orolig för att du befinner dig i högriskgruppen.

Rutinmässig lungcancerscreening är begränsad i världen. USA är det enda landet med lungcancerscreening som en del av den allmänna sjukvården. I Kanada har nya riktlinjer utfärdats till förmån för screening med flera pilotprojekt på gång. Trots att rekommendationer håller på att utarbetas av EU-kommissionen har rutinmässig screening inte kommit igång än i Europa.

Prata med din läkare om du har symtom på lungcancer. Symtom på lungcancer kan vara:

- hosta som inte försvinner
- blod i saliven
- andfäddhet utan anledning
- smärta i bröstet eller en skuldra
- blodupphostning

Vänta inte tills du blir inbjuden till en screening.

Vad händer under screeningen?

Screeningen tar LDCT-bilder som kontrollerar om lungorna är rena. Detta är oftast fallet. Ibland kan en avbildningen upptäcka ovanliga punkter och områden som kan betyda att annars frisk, luftfylld lungvävnad har blivit hård. Detta kallas knutor.

Det är viktigt att veta att en knuta inte behöver betyda att det finns cancer. Ofarliga knutor kan t.ex. finnas kvar efter en enkel luftvägsinfektion. Knutor är ganska vanliga – minst hälften av alla människor har dem när de nått 50 års ålder.

De flesta (över 95 %) är dock inte cancer.

Vad händer om det finns knutor?

Om screeningen visar att du har en eller flera knutor kommer ditt vårdteam jobba med dig för att ta fram en lämplig plan för övervakning och testning. Screeningprogram har riktlinjer för vad som ska hända sen.

Screening är inte en engångskontroll. Det är nödvändigt med regelbunden screening varje år så länge din läkare rekommenderar det så att all begynnande cancer upptäcks så tidigt som möjligt.

Vilka är riskerna?

Cancerscreening är inte perfekt. Vissa cancerformer kan missas (falsk negativ) och vissa ovanliga punkter kan se ut som cancer trots att de inte är det (falsk positiv), vilket kan leda till onödiga tester.

LDCT-röntning utsätter människan för mycket låga strålningsnivåer. Nivån är högre än för

vanlig röntgen, men är mycket lägre än en vanlig datortomografi som du kan få om du har symtom på cancer.

Du utsätts för ungefär samma strålningsmängd under sex månader i din naturliga miljö. Det är en nivå som liknar mammografin vid bröstcancerscreening.

Nästa steg för screening?

Bevisen pekar mot att PDCT screening är ett viktigt steg för att upptäcka lungcancer tidigt och öka överlevnadsfrekvensen. Då röntningen blir

känsligare och använder lägre strålningsnivåer kan behandling och resultat bara bli bättre.

Forskning om andra screening metoder är inriktad på:

- bättre, mer exakta apparater
- sökning i saliv- och blodprover efter mikroskopiska tecken på små lungtumörer innan de är tillräckligt stora att ses via CT
- andningstester för att hitta ämnen som ändras om det finns lungcancer

Vad händer om mitt land inte har ett screeningprogram?

Prata med din läkare, ditt sjukhus eller din lokala lungcancerförening om du tror att du tillhör en hög riskgrupp. De kommer berätta om vårdmöjligheterna i ditt land och hjälpa dig ta reda på vad som kan göras.

Sammanfattning

Lungcancerscreening som använder datortomografi är effektiva på att upptäcka lungcancer tidigt i individer med hög risk. Det är fantastiska nyheter och innebär att allt fler människor kommer få behandling för tidig lungcancer med bättre utsikter på lång sikt.

Även om det kanske inte är tillgängligt i den utsträckning människor hade önskat så körs det pilotprojekt i många länder över hela världen.

Rådfråga din lokala lungcancerförening om det finns några sådana projekt nära dig.

GLOBAL LUNG CANCER
COALITION

Lungcancerscreening
© Global Lung Cancer Coalition
www.lungcancercoalition.org

Den här broschyren har framställts av Global Lung Cancer (GLCC) och granskats av lungcancerexperter. För mer information om stöd och information i ditt land kan du besöka www.lungcancercoalition.org
Version 1.0 – juli 2017.